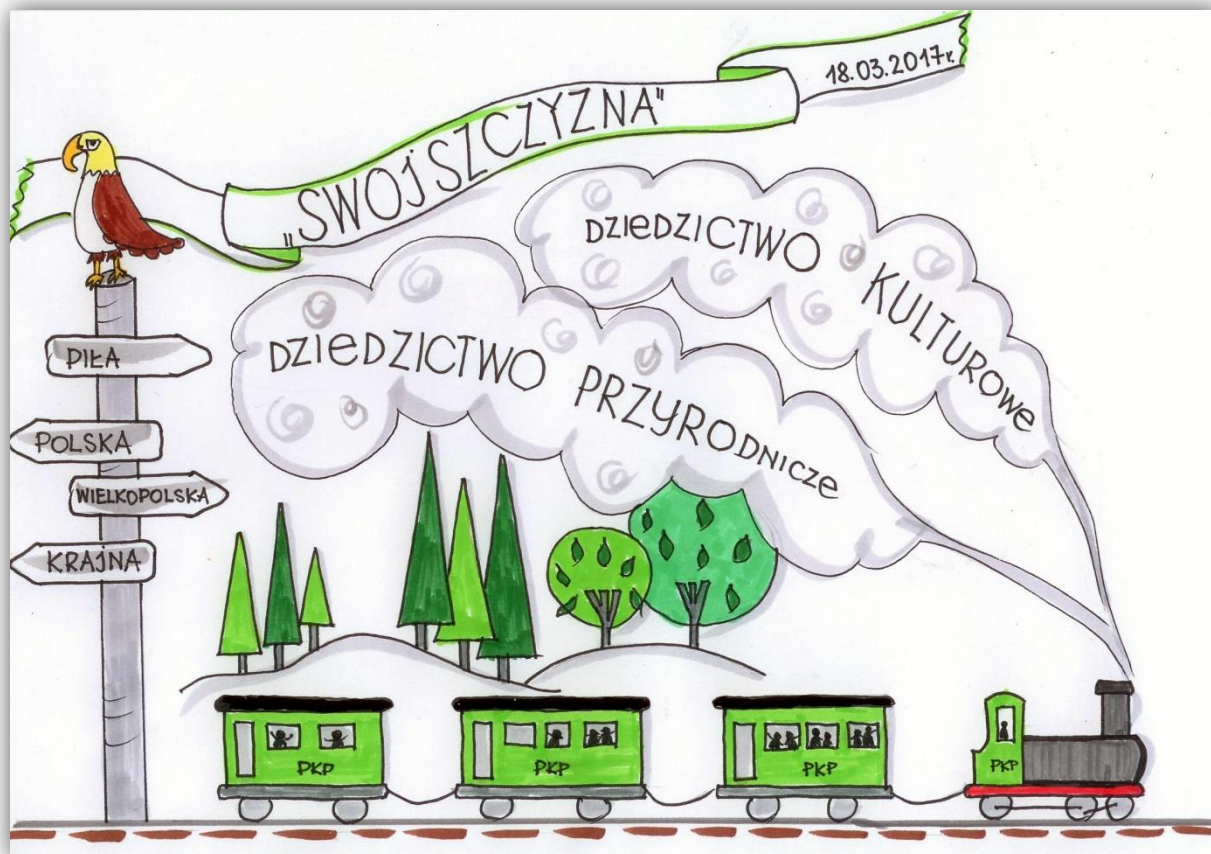

GALAKTYKA EDUKACJI 7

„SWOJSZCZYzna”

– regionalne dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe

KONFERENCJA

Materiały konferencyjne

Piła, 18 marca 2017 r.

ORGANIZATORZY

UNIWERSYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

CDN

Centrum Doskonalenia Nauczycieli
w Pile

Redakcja: Katarzyna Kwaśnik

Wydawca: Pracownia Informacji i Wydawnictw

Grafika: Katarzyna Kwaśnik

Druk: Poligrafia CDN w Pile

Program

Konferencja

Galaktyka Edukacji 7

„SWOJSZCZYzna” – regionalne dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe

Dzień – 18 marca 2017 r.

Planowany czas trwania – 09:00 – 13:30

Miejsce – Zamiejskowy Ośrodek Dydaktyczny w Pile UAM, ul. Kołobrzeska 15

Program konferencji:

SESJA PLENARNA

- 9:00 – 09:15 **Otwarcie konferencji: dr Paweł M. Owsiany (ZOD UAM), mgr Grzegorz Bogacz (CDN Piła)**
- 9:15 – 9:55 **„Geo- i bioróżnorodność przyrodnicza Swojszczyzny: nie można nie być zakochanym!” - dr Paweł M. Owsiany (Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu)**
- 9:55 – 10:35 **Krajobraz kulturowy, czyli to co nas otacza – dr Jarosław Rola (Muzeum Okręgowe im. S. Staszica w Pile)**
- 10:35 – 11:20 **„Atrakcyjność turystyczna, jako stymulator rozwoju turystyki regionalnej. Przykłady z Krajin” - dr Monika Kozłowska-Adamczak (Uniwersytet im. K. Wielkiego w Bydgoszczy)**
- 11:20 – 11:40 **Przerwa kawowa (kulary)**

PANEL

- 11:40 – 12:00 **„Piła mówi 1945 – 2015” – dr Jan Szwedziński (CK "NAUKA" w Pile)**
- 12:00 – 12:20 **„Skarby przyrody są blisko nas” - mgr inż. Jarosław Ramucki (Nadleśnictwo Zdrojowa Góra)**
- 12:20 – 12:40 **Izba Pamiątek Oświatowych Ziemi Wągrowieckiej – mgr Aneta Andrzejewska (CDN w Pile– PBP, filia w Wągrowcu)**
- 12:40 – 13:00 **„Przyroda a Gospodarka: GIS-warsztaty o środowisku dla uczniów szkół średnich na UAM w Pile” – mgr Mateusz Gutowski (Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu, ZOD w Pile)**
- 13:00 WERNISAŻ WYSTAWY FOTOGRAFICZNEJ (hol) – „Dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe w obiektywie Roberta Judyckiego” (we wstępie do wernisażu – kilka rad dla adeptów – dokumentalistów)**

Wprowadzenie

Szanowni Państwo,

Konferencja „**SWOJSZCZYŻNA**” – regionalne dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe, to ważny element koncepcji pracy z Małą Ojczyzną. Dla każdego z nas *SWOJSZCZYŻNA - ojcowizna, heimat, small homeland* brzmi inaczej, ale zawsze emocjonalnie. *Tu stawialiśmy pierwsze kroki i pisaliśmy pierwsze litery, rozpoznawaliśmy rodzaje liści i smakowaliśmy niedojrzałe jabłka. Tu „była młoda mama i był tata”. To tutaj chodziliśmy na spacerzy za rękę z naszą pierwszą miłością, często to tu urodziło się nasze dziecko, które uczyliśmy poznawać nasz region*, pomni tego, że dopiero zrozumienie i pokochanie Małej Ojczyzny pozwoli na doświadczanie pozalokalnych wartości patriotycznych.

Podczas konferencji przeplatać się będą treści łączące Swojszczyznę w wymiarze przyrodniczym i kulturowym. Ważność tematów regionalistycznych i świadomość konieczności zrównoważonego rozwoju sprawia, że łączymy tematy.

Spotkanie zainauguruje wykład dra P.M. Owsianego: „Geo- i bioróżnorodność przyrodnicza Swojszczyzny: nie można nie być zakochanym”, po którym do rozważań nad „Regionalnym dziedzictwem kulturowym” zaprosi dr Jarosław Rola.

Pracę doktorską dotyczącą regionu Krajny pisała dr Monika Kozłowska i to ona zaprezentuje wykład: „Atrakcyjność turystyczna, jako stymulator rozwoju turystyki regionalnej. Przykłady z Krajny”

Blok dobrych praktyk rozpocznie dr Jan Szwedziński z prezentacją znakomitego projektu zrealizowanego z młodzieżą pt.: „Piła mówi 1945 – 2015”, po której Jarosław Ramucki zaprosi nas na łono przyrody w wystąpieniu pt. „Skarby przyrody są blisko nas”.

O 50 lat i więcej cofniemy się w czasie dzięki „Izbie Pamiątek Oświatowych Ziemi Wągrowieckiej” – Anety Andrzejewskiej, a na prezentację „Przyroda a Gospodarka: GIS-warsztaty o środowisku dla uczniów szkół średnich na UAM w Pile” zaprosi Mateusz Gutowski.

Dziedzictwo wymaga utrwalania, a jednym ze sposobów takiego dokumentowania jest fotografowanie. Konferencji towarzyszyć będzie wernisaż wystawy fotograficznej – „Dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe w obiektywie Roberta Judyckiego”. Autor fotografii, we wstępie do wernisażu, podpowie jak najlepiej utrwać dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe.

Serdecznie zapraszam do smakowania Swojszczyzny wszystkimi zmysłami

Dr Danuta Kitowska

Prelegenci

Prelegenci (wg kolejności wystąpień)

1. **dr Paweł Michał Owsiany** – ekolog – limnolog, bio – paleograf, specjalista ochrony środowiska, (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych Instytut Geoekologii i Geoinformacji, Poznań, Zamiejskowy Ośrodek Dydaktyczny w Pile)
2. **dr Jarosław Rola** – archeolog, kierownik Działu Archeologicznego Muzeum Okręgowego im. Stanisława Staszica w Pile.
3. **dr Monika Kozłowska – Adamczak** – doktor nauk geograficznych w specjalności geografia turystyki (Uniwersytet im. Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy).
4. **dr Jan Szwedziński** – dr nauk ekonomicznych, nauczyciel zawodu przedmiotów informatycznych CK "NAUKA" w Pile, popularyzator historii Piły.
5. **mgr inż. Jarosław Ramucki** – leśnik – szkółkarz, pracownik Nadleśnictwa Zdrojowa Góra, edukator, fotograf.
6. **mgr Aneta Andrzejewska** – nauczyciel bibliotekarz, kierownik filii Biblioteki Pedagogicznej w Wągrowcu, inicjatorka i organizatorka Izby Pamiątek Oświatowych Ziemi Wągrowieckiej, pasjonatka genealogii rodzinnej.
7. **mgr Mateusz Gutowski** - absolwent ochrony środowiska UAM w Poznaniu, przyrodnik, ornitolog, specjalista z dziedziny geoinformacji
8. **Robert Judycki** – fotograf, pasjonat sportów ekstremalnych.

Skróty wystąpień

Dr Paweł M. Owsianny

Ekolog – limnolog, bio – paleograf, specjalista ochrony środowiska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu: Zamiejskowy Ośrodek Dydaktyczny w Pile i Instytut Geoekologii i Geoinformacji Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych w Poznaniu;

Tytuł wystąpienia:

„Geo- i bioróżnorodność przyrodnicza Swojszczyzny: nie można nie być zakochanym!”

Streszczenie wystąpienia:

„Swojszczyzna” to termin oddający w pełni ukochanie rodzinnych stron, z ich bogactwem przyrodniczym i kulturowym, z naszymi przygodami i miłymi wspomnieniami. To **przeszłość, teraźniejszość i przyszłość**. Tak przyszłość – bo **Swojszczyzna to też nasze plany tu, teraz i za chwilę**. **Bo Swojszczyzna to nie tylko miejsce życia, naszych rodziców, dziadków i nasze, ale może dopiero naszych dzieci – bo dla nas to miejsce życiowego wyboru**. Pracy, małżeństwa,... Przypadków nie ma. Żyjemy tu i skoro czujemy się krajanami, a może też Krajniakami (mieszkańcami Krajny) lub innego regionu pogranicza Wielkopolski i Pomorza – Nadnotecia, Pałuk, Ziemi Wałeckiej,... to musimy nie tylko wiedzieć co mamy, ale i jak zachować to co mamy najcenniejszego. Chciejmy pokazywać to co mamy pięknego wśród przyrody i wśród zachowanych szeroko pojętych historycznych zabytkach! Dlaczego mamy to robić? Bo niektórzy mówią, że u nas nie ma nic ciekawego... Czy tak faktycznie jest?

Mamy specjalistów z różnych dziedzin, uczmy się więc od nich o bogactwie naszej Swojszczyzny! **Budujmy świadomość z posiadanego bogactwa – dająca tożsamość regionalną**. Zaczniemy także po gospodarsku rozmawiać o tym **jak ją przełożyć, to bogactwo, na rozwój regionalny, w tym turystyczny**. Dyskutujmy o tym jakie musimy wyciągnąć wnioski także z tego, co może nie jest zbyt „różowe”, co chcielibyśmy nie tyle schować, a zmienić.

Wreszcie, powinniśmy szerzej wykorzystywać bogactwo przyrodnicze i kulturowe w edukacji. W świetle sygnałów o wycofywaniu się z idei edukacji przyrodniczej i promowaniu edukacji historycznej (czasami wybiórczej), nie możemy zapomnieć, że **edukacja musi opierać się na jedności nauki** (zwanej konsilencją). Wiedza się bowiem przenika, gdyż jest wynikiem ogromu doświadczeń i obserwacji człowieka. Nie jest i nie może być jednokierunkowa. Edukacja o Swojszczyźnie musi zaczynać się od nauki od najmłodszych lat dziecięcych - poznawania i rozumienia przyrody oraz działań i roli człowieka w kształtowaniu wspólnego „domu”. Porozmawiajmy więc także o tym, jakie dobre przykłady działań edukacyjnych warto promować.

Czy są to górnolotne hasła? Tak! Zmieniajmy Swojszczyznę w imię szczytnych idei racjonalnie wprowadzanych w życie.

dr Jarosław Rola – archeolog, kierownik Działu Archeologicznego Muzeum Okręgowego im. Stanisława Staszica w Pile.

Tytuł wystąpienia:

Krajobraz kulturowy, czyli to co nas otacza

Streszczenie wystąpienia:

Wystąpienie poświęcone jest tej części naszego dziedzictwa kulturowego, którą jest krajobraz kulturowy. Powstawał stopniowo w wyniku nieustannej presji, jaką ludzie wywierali na środowisko przyrodnicze. W rezultacie obecnie funkcjonujemy już wyłącznie w krajobrazie kulturowym. Jakkolwiek ulega on nieustannym przekształceniom, to jednak zachowały się w nim ślady działalności ludzi w odległych czasach. Relikty te składają się na obraz archaicznej sieci osadniczej.

Muzeum Stanisława Staszica w Pile

www.muzeumstaszica.pl

dr Monika Kozłowska – Adamczak – doktor nauk geograficznych w specjalności geografia turystyki (Uniwersytet im. Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy).

Tytuł wystąpienia:

„Atrakcyjność turystyczna, jako stymulator rozwoju turystyki w regionie. Przykłady z fragmentu Pojezierza Krajeńskiego (część Krajny)”.

Streszczenie wystąpienia:

Dogodne położenie Krajny (z dala od dużych aglomeracji Polski) oraz istniejący ogromny potencjał zwłaszcza przyrodniczy regionu (uwarunkowany młodoglacjalną rzeźbą terenu wykształconą podczas ostatniego zlodowacenia północnopolskiego) wpływa na atrakcyjność turystyczną obszaru badawczego. Współcześnie, widać to w ciągle rosnącym ruchu turystycznym poprzez coraz większą liczbę osób odwiedzających region zarówno na pobyty krótkie (2-4 dni, w tym weekendy) oraz przyjazdy jednodniowe w związku z udziałem w licznych imprezach regionalnych, a także długie (5 dni lub więcej) głównie na wypoczynek nad wodą.

W związku z powyższym, wystąpienie skupiać się będzie na atrakcyjności turystycznej jednego z regionów historyczno-geograficznych Polski pozostającego w granicach historycznej Krajny, która zgodnie z opinią P. Szafrana (1961) odnosi się do powiatu nakielskiego z okresu XVI-XVIII w. Głównym założeniem wystąpienia jest wykorzystanie wyników badań ankietowych przeprowadzonych, przez prelegentkę, na dwóch grupach respondentów, tj.: 1) samorządowców V kadencji (2006-2010) oraz turystów odwiedzających region w celach turystycznych. Przy okazji autorka chce:

- o zwrócić uwagę na aktualne dziedziny działalności gospodarczej dające utrzymanie mieszkańcom gmin Krajny wg opinii samorządowców,
- o zaprezentować waloryzację obiektywną wybranych elementów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz zagospodarowania turystycznego Krajny mających wpływ na rozwój turystyki w regionie, o przedstawić poziom atrakcyjności turystycznej obszaru badawczego w opinii obu grup respondentów, o wymienić rodzaje i formy turystyki, które na Krajinie rozwijają się oraz zwrócić uwagę na te z nich, które współcześnie dają nowe możliwości rozwoju gospodarczego w regionie.

dr Jan Szwedziński – dr nauk ekonomicznych, nauczyciel zawodu przedmiotów informatycznych CK "NAUKA" w Pile, popularyzator historii Piły.

Tytuł wystąpienia:

Streszczenie wystąpienia:

1. **Geneza.** W sierpniu 2013 r. dostałem ofertę pracy jako nauczyciel zawodu w Centrum Kształcenia „NAUKA” w Pile. Zaproponowano mi pracę w charakterze nauczyciela przedmiotów „Projekty multimedialne” i „Techniki multimedialne”. Powodem zwrócenia się do mnie z tą propozycją była moja wcześniejsza praca jako twórcy lokalnego kanału telewizji kablowej w Wągrowcu w sieci Vectra. Tworzyłem ten kanał samodzielnie (jako jedyny twórca) od roku 2010. Była to praca, która pozwoliła mi zdobyć rozległe kwalifikacje w dziedzinie multimedii. Oprócz tego od 2012 r. byłem zatrudniony w pewnej pilskiej firmie dla której robiłem duży projekt – kurs multimedialny. Przystępując do tej pracy musiałem zapoznać się dość szczegółowo z pakietem oprogramowania firmy Adobe. Te dwa fakty bardzo pomogły mi w mojej późniejszej pracy nauczyciela.
2. **Koncepcja.** Od prawie dziesięciu lat staram się ukazać historię naszego miasta używając do tego różnych form – tradycyjnych i multimedialnych. Ponieważ dysponowałem pewnymi środkami technicznymi oraz materiałem faktograficznym w postaci czasopism, dokumentów itp. postanowiłem wykorzystać to w pracy z uczniami. Niestety, praktycznie nie dysponujemy żadnym materiałem filmowym z okresu tuż powojennego, postanowiłem więc zrealizować swój projekt w takiej konwencji. Pomysł polegał na „odnalezieniu” nieznanego filmu zrealizowanego wówczas (w 1946 r.) w Pile. Film przedstawiał spikerów radiowych czytających informacje z epoki zaczerpnięte z wychodzącego wówczas czasopisma „Piła Mówi”, które ukazywało się od lipca 1946 do maja 1947.
3. **Realizacja.** Film składał się w zasadzie z dwóch części. Ponieważ CK „NAUKA” to kompleks szkół zawodowych postanowiłem wykorzystać potencjał szkoły i uczesać oraz ucharakteryzować moich aktorów - uczniów moich klas. Dokonano tego w szkolnej pracowni fryzjerskiej i wizażu. Te przygotowania zawarte są w pierwszej części – wstępie. Druga część to oczywiście sfilmowani uczniowie czytający wybrane teksty. Dzięki odpowiedniej technice filmowej materiał w warstwie wizualnej i dźwiękowej jest ucharakteryzowany na stary. Materiał zdjęciowy został zrealizowany w ciągu jednego dnia. Pozostała produkcja trwała około miesiąca i była wykonywana na zajęciach przez uczniów. Projekt spotkała się z dużym, spontanicznym zaangażowaniem ze strony aktorów i realizatorów. Realizacja odbywała się na sprzęcie i oprogramowaniu wykorzystywanym w procesie nauki. Wszyscy uczniowie biorący udział to wolontariusze.
4. **Wnioski.** Uważam, że to był wyjątkowo „trafiony” pomysł. Z jednej strony uczniowie zaangażowani w projekcie poznali historię swojego miasta z ciekawej, niecodziennej strony a jednocześnie zapoznali się, a co istotne mogli zastosować zdobyte umiejętności w praktyce.

mgr inż. Jarosław Ramucki – leśnik – szkółkarz, pracownik Nadleśnictwa Zdrojowa Góra, edukator, fotograf.

Tytuł wystąpienia:

„Skarby przyrody są blisko nas”

Streszczenie wystąpienia:

W pobliżu Piły znajdziemy wiele ciekawych przyrodniczo miejsc. Co prawda trzeba wyjść z domu i trochę się pomęczyć, ale zapewniam, że warto. W zeszłym roku, za pomocą Facebooka, zaprosiłem na weekendowe wyprawy do lasu wszystkich chętnych. Wycieczek odbyło się osiem. Wycieczki odbywały się trasami pieszymi, tzn. takimi, które można pokonać tylko pieszo. Wtedy można zobaczyć najwięcej. Zaglądaliśmy w miejsca, gdzie nawet leśnicy trafiają bardzo rzadko. Czasem trzeba było się czołgać pod drzewami, ale strat żadnych nie odnotowaliśmy. Za to pozytywnych wrażeń było całe mnóstwo.

mgr inż. J. Ramucki – Dobrzyca- fotografia własna

mgr Aneta Andrzejewska – nauczyciel bibliotekarz, kierownik filii Biblioteki Pedagogicznej w Wągrowcu, inicjatorka i organizatorka Izby Pamiątek Oświatowych Ziemi Wągrowieckiej, pasjonatka genealogii rodzinnej.

Tytuł wystąpienia:

Izba Pamiątek Oświatowych Ziemi Wągrowieckiej

Streszczenie wystąpienia:

Izba Pamiątek Oświatowych Ziemi Wągrowieckiej – to autorski projekt Biblioteki Pedagogicznej w Wągrowcu. Inicjatorem założenia „Izby” (20.10.2015 r.) i koordynatorem dalszych prac jest kierownik biblioteki - Aneta Andrzejewska.

Ze względów organizacyjnych początkowo eksponaty gromadzono w bibliotece szkolnej Gimnazjum nr 1 w Wągrowcu. Tam też uroczyście w dniu 1 kwietnia 2016 r. otwarto „Izbę” dla zwiedzających. Natomiast od 1 lipca 2016 r. na stałe przeniesiono eksponaty do Biblioteki Pedagogicznej w Wągrowcu przy ulicy Wierzbowej 1.

Pozyskane sprzęty szkolne pochodzą głównie z powiatu wągrowieckiego i datowane są najczęściej na okres międzywojenny. W „Izbie” eksponowane są: ławki, globusy, tablice, dzienniki, zeszyty, kroniki, podręczniki, elementy ubioru, tarcze, sztambuchy, liczydła, pióra, kałamarze i dzwonki.

„Izba” gromadzi także oryginały lub skany dokumentów szkolnych takich jak: zdjęcia, legitymacje, umowy o naukę, świadectwa.

Najcenniejsze eksponaty to:

- osiemnaście ławek uczniowskich z lat 1935-1955
- stół nauczyciela pochodzący z połowy 20 w.
- szafa szkolna z 1890 r.
- mapa Polski z 1934 r.
- godło Polski z 1938 r.
- dwa globusy z 1911 r. i z 1912 r.
- dziennik Szkoły Powszechnej w Międzylesiu obejmujący lata 1852 – 1911
- dziennik Szkoły Powszechnej w Międzylesiu obejmujący lata 1912 – 1945
- kronika Szkoły w Żabiczynie obejmująca lata 1876 – 1920
- dwadzieścia osiem zeszytów uczniów Szkoły Podstawowej w Rąbczynie z roku 1958
- kącik sanitarny i gospodarczy (miska, lustro, wieszak, stołek, froterka)

Renowację ławek przeprowadzili uczniowie Rzemieślniczej Szkoły Zawodowej Cechu Rzemiosł Różnych w Wągrowcu pod kierunkiem nauczyciela zawodu Pana Sławomira

Białasa. Natomiast repliki fartuszków szkolnych wykonali uczniowie pracowni krawieckiej Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Wągrowcu, także pod kierunkiem nauczycieli zawodu.

„Izbę” wzbogacają dwie wystawy zamontowane na ścianach korytarza.

Jedna ekspozycja nosi tytuł pochodzący z wiersza Adama Asnyka „Do młodych”: „...Nie depreczcie przeszłości ołtarzy, choć macie sami doskonalsze wznieść”. Natomiast druga wystawa została zatytułowana: „Szkolnictwo Ziemi Wągrowieckiej na Fotografiiach”.

Pracownicy biblioteki nie tylko zapraszają do zwiedzania, ale także zachęcają do wzięcia udziału w zajęciach w ramach języka polskiego, historii, wiedzy o społeczeństwie, edukacji regionalnej, oraz edukacji czytelniczej i medialnej.

Obecnie przygotowane są następujących lekcje:

- Kaligrafia – sztuka pięknego pisania
- Od rylca do wiecznego pióra, czyli historia pisma i materiałów piśmienniczych
- Szkoły których nie ma – kroniki, zdjęcia, pamiątki
- Szkoła naszych dziadków i pradziadków

W przyszłości prowadzone będą następujące zajęcia:

- Mój elementarz, moja pierwsza czytanka – elementarze i podręczniki dawniej i dziś
- Z tornistrem przez lata – dzieje uczniowskiego plecaka
- Wspomnienia granatowego mundurka, czyli spotkania z uczniami dawnej szkoły
- Historia szkolnictwa w powiecie wągrowieckim
- Strajk dzieci wągrowieckich w 1906 r.

Dotychczas w „Izbie” odbyło się już kilka znaczących spotkań, takich jak: Drzwi Otwarte dla rodziców przyszłych gimnazjalistów, Drzwi Otwarte dla uczniów klas szóstych, Konferencja zorganizowana w ramach prowadzonej Sieci Współpracy i Samokształcenia Nauczycieli Bibliotekarzy Powiatu Wągrowieckiego, konkurs recytatorski, wycieczki szkolne, Narodowe Czytanie, wizyty pensjonariuszy Dziennego Domu Seniora w Wągrowcu, wizyty studentów Wągrowieckiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku, Seminarium Genealogiczne, wizyty studentów I roku Gnieźnieńskiej Szkoły Wyższej Milenium, oraz odwiedziny wielu emerytowanych nauczycieli.

Największą popularnością cieszą się warsztaty z kaligrafii, z których skorzystało dotychczas 200 osób – głównie nauczyciele i uczniowie.

Izba stoi otworem dla wszystkich zainteresowanych osób, użycza eksponaty na jubileusze szkół, a także jest też dobrym tłem sesji ślubnych.

Z „Izby” korzystać można bezpłatnie w godzinach pracy biblioteki - codziennie od godziny 8.00 do godziny 18.00, a także w soboty.

mgr Mateusz Gutowski - absolwent ochrony środowiska UAM w Poznaniu, przyrodnik, ornitolog, specjalista z dziedziny geoinformacji.

Tytuł wystąpienia:

GIS jako „naturalne” narzędzie w poznawaniu środowiska: warsztaty dla uczniów szkół średnich regionu pilskiego

Streszczenie wystąpienia:

Geograficzne Systemy Informatyczne (GIS), są powszechnie wykorzystywane w naszym życiu, nie tylko na urządzeniach nawigacji samochodowej. Wykład ma na celu przybliżyć słuchaczom nie tylko dynamicznie rozwijającą się dziedzinę naukową, ale pokazać zastosowania praktyczne oraz możliwości nowoczesnych narzędzi geoinformatycznych, wykorzystywanych w pozyskiwaniu i analizowaniu informacji o środowisku. Zaprezentowana zostanie również oferta dla uczniów szkół średnich, dotycząca przeprowadzenia warsztatów terenowo - informatycznych w ramach zajęć lekcyjnych.

Bibliografia

Magdalena Gutowska

Centrum Doskonalenia Nauczycieli,
Biblioteka Pedagogiczna w Pile

Regionalne dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe

Bibliografia obejmuje piśmiennictwo związane z historią, tradycją, kulturą oraz walorami turystyczno-przyrodniczymi regionu północnej Wielkopolski i ościennych powiatów województwa zachodniopomorskiego. Zawiera wydawnictwa książkowe i artykuły z czasopism popularnonaukowych z lat 2000 - 2016. Większość zawartych w spisie materiałów, jest dostępna w Bibliotece Pedagogicznej w Pile lub w jej filiach w Chodzieży, Czarnkowie, Trzciance, Wągrowcu i Złotowie.

Przyroda i turystyka w regionie

1. Agroturystyka w parkach krajobrazowych Wielkopolski/ Red. Piotr Basiński. - Poznań, 2011
2. Borne Sulinowo z GPS po bunkrach / Waldemar Pawlak, Tadeusz Wojewódzki. – Borne Sulinowo, 2009
3. Jastrowskie vademecum turysty / Krzysztof Dymek, Roman Koenig, Piotr Kozłowski. – Wałcz, [2013]
4. Kanon krajoznawczy województwa wielkopolskiego / Red. Włodzimierz Łęcki. – Poznań, 2010
5. Kuźnik – skarb pilskiej przyrody / Rafał Ruta, Wojciech Beszterda. – Piła, 2009
6. Natura 2000 w Nadleśnictwie Tuczo / Marta Jermaczek, Andrzej Jermaczek. – Świebodzin, [2007]
7. O wielkopolskich ptakach / Paweł Śliwa [i.in.]. – Piła, 2001
8. Ostoje przyrody o znaczeniu europejskim w Wielkopolsce / Red. Przemysław Wylegała. – Poznań, 2006
9. Po obu stronach Noteci: przyroda powiatu czarnkowsko-trzcianieckiego / Sławomir Łopawa, Edmund Wolski, Wojciech Rybarczyk. – Piła, 2006
10. Po prawej stronie Noteci: przyroda powiatu pilskiego / Edmund Wolski, Jarosław Ramucki. – Piła, 2007
11. Pojezierze Wałeckie: jeziora i szlaki wodne / Roman Gniot, Paweł Piotrowski. – Wałcz, 2001
12. Przechadzki po Wielkopolsce / Andrzej Wędzki. – Poznań, 2007
13. Przyroda Krajny Złotowskiej / Red. Grzegorz Ziółkowski. – Toruń, 2004
14. Przyroda Wielkopolski: album / red. Włodzimierz Łęcki. – Poznań, 2007
15. Puszcza Notecka: przewodnik krajoznawczy / Paweł Anders, Władysław Kusiak. – Poznań, 2005
16. Rozwój turystyki w Pile i w północnej Wielkopolsce / Red. nauk. Piotr Głowski. – Poznań, 2014
17. Rynna Jezior Kuźnickich i rezerwat przyrody Kuźnik – bioróżnorodność, funkcjonowanie, ochrona i edukacja / Red. Paweł M. Owsiany. – Piła, 2009
18. Szlaki turystyczne okolic Wałcza: materiały studyjne o Pojezierzu Wałeckim. Wyd. 3 popr. i rozsz.- Wałcz, 2000
19. Wałcz : wędrówki po mieście i okolicach : (przewodnik z mapkami tras) / Leszek Jóźwik. – Wałcz, 2010
20. Ziemia pilska: przewodnik po przyrodzie i zabytkach / Edmund Wolski. – Piła, 2008

1. Było takie miasto: Piła na dawnych kartach pocztowych 1896-1944 / Rafał Ruta, Maciej Usurski. - Piła, 2013
2. Do końca w Pile / Joseph Stukowski. Wyd. 2. - Piła, 2013
3. Legenda o źródłach Głomii: podania i legendy Krajny / Małgorzata Chołodowska, Jowita Kęcińska. – Złotów, 2001
4. Legendy i podania Krajny i Pojezierza Wałeckiego / Beata Stankiewicz. – Gdynia, 2009
5. Osadnictwo olęderskie na ziemi wieleńskiej / Marcin Hlebionek, Michał Targowski. – Wieleń 2014
6. Perły Krajny Złotowskiej: krajobrazy, ludzie, zabytki, sąsiedztwa / Jerzy Jelonek. – Złotów, 2008
7. Piła na fotografiach Romana Zaranka / Marek Fijałkowski, Roman Zaranek, Andrzej Zaranek. – Piła, 2010
8. Piła na zdjęciach lotniczych 1914 - 1945 / Maciej Usurski, Rafał Ruta, Robert Kulczyński. – Piła, 2015
9. Piła: pięć wieków rozwoju / Mirosława Rutkowska – Krupka. – Piła, 2013
10. Pozycja Pomorska: studia nad dziejami fortyfikacji w dolinie Noteci: materiały z konferencji, 21 maja 2011 / Red. Jerzy Sadowski. – Gliwice, 2011
11. Późnoneolityczny węzeł komunikacyjny w strefie środkowej Noteci (Żuławka Mała, gmina Wyrzysk) / Jarosław Rola. – Poznań, 2009
12. Pradolina Noteci na tle pradziejowych i wczesnośredniowiecznych szlaków handlowych / Red. Henryk Machajewski, Jarosław Rola. – Poznań, 2006
13. Przygoda z archeologią czyli najstarsze dzieje Krajny Złotowskiej (do czasów lokalizacji miasta Złotowa) / Andrzej Kokowski. – Warszawa, 2011
14. Radolin nad Notecią – wieś, która była miastem: rozważania o ludziach i zdarzeniach / Ryszard Gumowski. – Trzcianka, 2009
15. Studia i materiały do dziejów Pałuk. T.5. Współczesne środowisko naturalne, osadnictwo i folklor Pałuk / Red. Andrzej Marek Wyrwa. – Poznań, 2003
16. Tak daleko, a tak blisko: Kresowiaczy nad Gwdą i Notecią / Red. Jan Arski. – Piła, 2011
17. Twórczość ludowa na Pałukach / Gustawa Patro. – Wągrowiec, 2003
18. Wysoka i okolice: historia, miejsca, ludzie / Mariola Mikołajczak. – Poznań, 2002
19. Z dziejów Kościoła Ewangelickiego w Pile / Marek Fijałkowski, Tomasz Wola. – Piła, 2009
20. Zamek w Goraju dziedzictwem kultury leśnej w Wielkopolsce / Paweł Sułkowski, Wojciech Wardęga, Maciej Strawa [i.in.]. – Piła, 2014
22. Zarys dziejów Piły w latach 1945 – 2000 / Red. Marek Fijałkowski. – Poznań, 2013
23. Ziemia zapomniana: przewodnik po Ziemi Wałeckiej i okolicach na podstawie znalezisk od neolitu po średniowiecze / Robert Kraszczuk. – Wałcz, 2011

Artykuły:

1. Analiza dendroflory zabytkowych cmentarzy ewangelickich północnej części województwa wielkopolskiego / Agnieszka Rydzewska, Piotr Urbański // Teka Komisji Architektury, Urbanistyki i Studiów Krajoznawczych, 2008 T.4B s. 172 – 182
2. Archeologiczne badania wykopaliskowe w Pile w latach 2012 – 2014 / Jarosław Rola // Kronika Wielkopolski, 2015 nr 3 s. 58 – 64
3. Badania archeologiczno-architektoniczne dawnego zamku w Krajence / Mirosława Dernoga // Kronika Wielkopolski, 2005 nr 1 s. 163 – 167
4. Badania archeologiczne na piastowskim grodzie w Ujściu nad Notecią / Jarosław Rola // Kronika Wielkopolski 2009 nr 3 s. 154 – 159
6. Białosiłwskiej wąskotorówki wzloty, upadki, nadzieja / Andrzej Świątek // Kronika Wielkopolski 2005 nr 4 s. 45 – 51

7. Budownictwo z gliny na Krajnie i Pałukach / Roman Skiba // Kronika Wielkopolski 2007 nr 3 s. 62 – 76
8. Buki Księstwa Warszawskiego pod Trzcianką / Anna Sawicka // Kronika Wielkopolski 2007 nr 2 s. 110 – 112
9. Chleb w kulturze ludowej Krajny / Roman Skiba // Kronika Wielkopolski 2013 nr 4 s. 60 – 74
10. Cmentarz wojenny w Złotowie / Sławomir Józefiak // Kronika Wielkopolski 2012 nr 3 s. 64 – 74
11. Demony i czary na Krajnie Złotowskiej / Martyna Bokiniec // Kronika Wielkopolski 2014 nr 2 s. 47 – 54
12. Jak Samuel Targowski dla królowej Konstancji miasto Piłę wymierzał / Maciej Usurski // Kronika Wielkopolski 2016 nr 1 s. 5 – 20
13. Kościół poewangelicki w Romanowie Dolnym // Kronika Wielkopolski 2011 nr 4 s. 108 – 112
14. Kościół z Lasek Wałeckich w osieckim skansenie / Marek Fijałkowski // Kronika Wielkopolski 2014 nr 4 s. 99 – 103
15. Lapidarium na terenie dawnego cmentarza żydowskiego w Wągrowcu / Marcin Moeglich // Kronika Wielkopolski 2012 nr 3 s. 95 – 99
Lapidarium we Wronkach / Paulina Śliwa // Kronika Wielkopolski 2015 nr 2 s. 99 – 102
16. Ludność niemiecka w Pile w latach 1945-1947 / Tomasz Wytrzązek // Kronika Wielkopolski 2009 nr 2 s. 30 – 44
17. Łekno i jego dziedzictwo / Andrzej M. Wyrwa // Kronika Wielkopolski 2009 nr 2 s. 5 – 29
18. Michał Drzymała: legenda, która przetrwała / Roman Chwaliszewski // Kronika Wielkopolski 2012 nr 4 s. 38 – 44
19. Mniejszości narodowe i etniczne w województwie wielkopolskim / Patryk Pawełczak // Przegląd Zachodni 2013 nr 3 s. 197 – 216
20. Najstarsze dzieje Wielenia / Jerzy Strzelczyk // Kronika Wielkopolski 2015 nr 2 s. 117 – 119
21. Najstarszy plan Piły radcy budowlanego Johanna Friedricha Schmiedickiego z 1805 r. / Maciej Usurski, Rafał Ruta // Kronika Wielkopolski 2013 nr 4 s. 21 – 34
22. Noteć: jej walory, możliwości wykorzystania i zagrożenia / Paweł Wiśniewski // Kronika Wielkopolski 2014 nr 3 s. 5 – 13
23. „Okrągłak” – parowozownia w Pile / Piotr Rogoziński // Kronika Wielkopolski 2007 nr 4 s. 101 – 106
24. Park dworski w Smogulcu / Marcin Moeglich // Kronika Wielkopolski 2015 nr 3 s. 65 – 74
25. Pilscy fotograficy 1873-1948 / Marek Fijałkowski // Kronika Wielkopolski 2008 nr 2 s. 32 – 38
26. Pilski krąg kompensacyjny: rekonesans z prac interwencyjnych / Robert Kulczyński // Kronika Wielkopolski 2013 nr 3 s. 119 – 123
27. Pilskie pomniki i tablice pamiątkowe przed 1945 r. / Marek Fijałkowski // Kronika Wielkopolski 2011 nr 1 s. 33 – 47
28. Polskie umocnienia obronne z 1939 r. w okolicach Wągrowca i Gołańczy / Wojciech Kicman // Kronika Wielkopolski 2009 nr 3 s. 5 – 14
29. Pomnik kaprała Piotra Konieczki w Jeziorkach / Marek Fijałkowski // Kronika Wielkopolski 2010 nr 1 s. 117 – 121
30. Powojenna historia Piły / Stanisław Żerko // Kronika Wielkopolski 2014 nr 2 s. 97 – 99
31. Przyjazne brzegi przepięknej rzeki / Franciszek Strugała // Kronika Wielkopolski 2011 nr 3 s. 139 – 144 [Noteć]
32. Richard Frase (1894-1945) – pionier badań przyrody okolic Piły / Rafał Ruta // Kronika Wielkopolski 2007 nr 3 s. 33 – 46
33. Rezerwat przyrody „Wrzosowiska w Okonku” / Krzysztof Kasprzak // Kronika Wielkopolski 2016 nr 1 s. 72 – 82

36. Rozwój funkcji turystycznej obszarów wielkopolskich parków krajobrazowych / Jarosław Uglis, Anna Jęcznyk // *Ekonomia i Środowisko* 2015 nr 4 s. 153 – 164
37. Rynek w Czarńkowie / Karolina Rążewska – Golik // *Kronika Wielkopolski* 2010 nr 4 s. 87 – 93
38. Sanktuaria Maryjne Wielkopolski jako miejsca turystyki pielgrzymkowej / Anna Cebulska, Julia Wojnowska, Kazimierz Wojnowski // *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Hotelarstwa i gastronomii w Poznaniu* 2007 nr 2 s. 177 – 184
40. Stara Piła / Eugeniusz Crüger // *Kronika Wielkopolski* 2012 nr 1 s. 79 – 98
42. Szachulcowy kościół św. Jana Chrzciciela w Pniewie / Iwona Żerebiło // *Kronika Wielkopolski* 2014 nr 2 s. 79 – 84
43. Ślady olędrow w Nowych Dworach nad Notecią / Witold Przewoźny // *Kronika Wielkopolski* 2011 nr 2 s. 103 – 107
44. Wieża Bismarcka w Okonku / Jadwiga Kowalczyk – Kontowska // *Kronika Wielkopolski* 2006 nr 2 s. 120 – 124
45. Wieże w wielkopolskim krajobrazie / Paweł Anders // *Kronika Wielkopolski* 2007 nr 2 s. 49 – 62
46. Z badań nad średniowiecznym osadnictwem w Tucznie // Jarosław Rola, Magdalena Suchorska-Rola // *Kronika Wielkopolski* 2006 nr 2 s. 166 – 168
47. Zarys powojennej historii teatru amatorskiego w Pile / Wiesława Szczygiel // *Kronika Wielkopolski* 2014 nr 1 s. 56 – 73
48. Zdobyć mostu na Noteci pod Białośliwiem / Waldemar Janiszewski // *Kronika Wielkopolski* 2013 nr 3 s. 13 – 17
49. Znaki na wielkopolskim odcinku granicy polsko-niemieckiej w latach międzywojennych / Bogusław Tomaszewski // *Kronika Wielkopolski* 2007 nr 2 s. 23 – 32